

**Landsbygds-och infrastrukturdepartementet
Enheten för transportinfrastruktur och planering
103 33 Stockholm**

Handläggare Frivilliga Flygkåren
Tommy Wirén
vice ordf. kårstyrelsen FFK,

Dnr: LI2023/01786

Svar från Frivilliga Flygkåren, FFK, på Remiss av rapporten Statens ansvar för det svenska flygplatssystemet – förtillgänglighet och beredskap (Ds2023:3)

FFK har följande synpunkter på rubricerad remiss

Allmänt

Frivilliga Flygkåren, FFK, är en frivillig försvarsorganisation med 2 500 medlemmar, varav över 800 piloter, fördelade över hela Sverige. Alla medlemmar har en sak gemensamt, engagemang och insikt i flygets möjligheter samt viljan att göra något konstruktivt av sina kunskaper. FFK är en del av svensk krisberedskap och fungerar som en flygande resurs när samhället ställs inför provningar.

Frivilliga Flygkårens medlemmar utför varje år uppdrag för Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB, Länsstyrelser, Räddningstjänster och Försvarsmakten. Andra samarbetspartners och uppdragsgivare är Frivilligorganisationer, Naturvårdsverket, Kommuner, Polisen och Sjöräddningen.

När FFK flyger uppdrag betalar beställaren endast flygplanskostnaden. Piloter och spanare arbetar ideellt vilket gör flygningen till ett mycket kostnadseffektivt komplement till samhällets övriga resurser. Frivilliga Flygkåren kan med eget bildöverföringssystem leverera lägesbilder/foton i realtid, TBOS, Ta Bild Och Sänd.

FFK flyger dagligen sjöövervakningsuppdrag för Marinen, huvudsakligen för att identifiera och dokumentera mål i farvattnen runt Sveriges kuster. Under dessa uppdrag används AIS, Automatic Identification System, som gör det möjligt att identifiera ett fartyg och följa dess rörelser, t.ex direkt i en iPad ombord i flygplanet.

FFK kan även bistå med eftersök vid sjöräddningen eller hjälpa till vid oljeutsläpp. Sjöövervakningen bedrivs från ett 10-tal platser runt hela den svenska kusten. I exemplet nedan redovisas FFK:s verksamheten från Säve flygplats. Där ca 250 FFK-medlemmar deltar i arbetet.

Behovet av att bibehålla befintliga flygplatser som används för samhällsviktigt flyg

FFK:s verksamhet är primärt beroende av tillgång på piloter, flygplan och flygfält. Beträffande flygfält har FFK tidigare i sitt Remissvar över rapporten Arlanda flygplats – en plan för framtiden (Ds 2022:11) redovisat att nuvarande tillgång till flygplatser i AB län gör det omöjligt att bedriva FFK:s verksamhet som den förväntas vara. Avståndet till flygplatser som FFK kan operera ifrån är ca 100 km och det gör att inställelse tiden på två timmar efter larm inte kan innehållas.

Motsvarande problem kommer att uppstå i Göteborg om planerna på att stänga Säve flygplats genomförs. För att belysa problemet återges här en redovisning över ideell samhällsviktig flygverksamhet vid Säve flygplats. Det är därför viktigt att Staten träder in och ser till att Säve flygplats även i fortsättningen är öppen för samhällsviktig flygverksamhet. I bilaga redovisas FFK:s verksamhet på Säve flygplats och förslag till åtgärder för att behålla flygplatsen för samhällsviktigt flyg.

Kommentarer till några punkter i remissen

Punkt 6.2.1

FFK:s verksamhet förekommer över hela Sverige. FFK vill därför understryka de slutsatser som framförs på sidan 158 i remissen.

Citat:

Jag anser i grunden att det är viktigt att de samhällsviktiga funktionerna och verksamheterna kan stödjas av samhällsviktig luftfart dygnet runt alla dagar under hela året. Till stor del kan många flygplatser stödja den samhällsviktiga luftfarten under de tidsramar flygplatserna normalt är öppna för kommersiell linjefart eller fraktflyg. Det är därför särskilt viktigt att analysera förutsättningarna för samhällsviktig luftfart när flygplatserna normalt sett inte är öppna.

Punkt 8.7.3

FFK stöder remissens förslag på antalet beredskapsflygplatser.

För att kunna genomföra samhällsviktig flygverksamhet såsom skogsbrandflyg, insatser vid katastrofer, eftersök av försvunna personer, övervakning av vattenområden, kontroll av luftledning vid stormskador, kontroll av infrastruktur, radiakindikering, mm., behövs ett tätare nät av flygplatser runt om i landet. Dessa utgörs av klubbflygfält som underhålls av ideella krafter. En brist på dessa flygplatser är bland annat att det ofta saknas bränsletankar. Kostnaden för flygbränsle är så hög att många klubbar saknar möjlighet att till exempel fylla upp en 5 m³ tank som kostar ca 150 000 kr.

Det bör utredas om vilka flygplatser som behövs för samhällsviktigt flyg förutom beredskapsflygplatser och för dessa skapa former för hur tillgången på flygbränsle, mm. ska lösas.

Slutsatser

1. Behåll antalet beredskapsflygplatser och komplettera antalet om inte ägarna vill att deras flygplatser ska ingå i systemet
2. Utred behovet av flygplatser som inte klassas som beredskapsflygplatser men ändå behövs för samhällsviktig verksamhet.
3. Skapa former för hur dessa flygplatser ska få tankanläggningar, mm. som möjliggör flygoperationer 24/7

Rapporten är omfattande och belysande, vilket kan ge underlag för fortsatt stöd till samhällsviktig flygverksamhet.

Med vänlig hälsning
Tommy Wirén
Vice ordf. kårstyrelsen FFK

Bilaga:

Sammanställning av ideellt utförd samhällsviktig flygverksamhet vid Säve Flygplats

2018 beordrade Länsstyrelsen och Brandförsvaret 783 brandflygpass med start från Säve. Ett stort antal bränder upptäcktes och stora värden i form av liv, fastigheter och skog sparades jämfört med när de första telefonsamtalen om brand inkom till SOS. Brandflygsbesättningen står i direktkontakt med SOS under flygning.

Aeroklubben

Peter Björkman, Måns Theorin

Bakgrund

Ägaren till Säve Flygplats har beslutat att stänga flygplatsen för flygplanstrafik. Detta dokument försöker beskriva de olika samhällsviktiga verksamheter som bedrivs **ideellt** och är **beroende av Säve Flygplats**.

Säve flygplats viktig för västra Sverige och Göteborg stad

Göteborgs stadsbyggnadskontor skriver följande i samrådshandlingen "Planprogram för Säve Flygplats" i november 2022:

"En befintlig flygplats som Säve har därför av flera skäl ett mycket stort värde även om det inte idag går någon reguljärtrafik. En fortsatt utveckling mot flygverksamheter har prioritet inom området och går därför före andra intressen."

Samrådshandling Stadsbyggnadskontoret Göteborg Stad

[Program för Säve flygplats Samrådshandling november 2022](#)

De samhällsviktiga flygverksamheterna kräver flygplats i Göteborgs närhet

De samhällsviktiga verksamheterna har korta inställelsetider och det blir vid en omlokalisering till en flygplats i annan kommun inte möjligt för piloter bosatta i Göteborg att uppfylla de tidskrav som ställ. Det kommer även vara svårt att upprätthålla ett tillräckligt antal piloter som vill engagera sig ideellt i denna typ av verksamhet.

Behov

För de flygplan som används i den ideella samhällsnyttiga flygverksamheten vid Säve flygplats krävs:

- **En landningsbana på 600m**
- **Landningsljus**
- **Max 30 minuters bilväg från Göteborgs centrum**

Redogörelse för samhällsviktig verksamhet

Skogsbrandsbevakning

Beskrivning av verksamheten

Vid hög risk för skogsbrand i området flygs en viss slinga för att tidigt upptäcka skogsbränder. Med en tidig upptäckt av skogsbränder kan kostnaderna för skadorna och bekämpningen av branden hållas mycket låga.

Vid upptäckt brand kan flygplanet genom direktkontakt med aktuell räddningstjänst bedöma brandens utbredning och spridning, leda fordon till platsen, skicka bilder rekognosera framryckningsvägar m.m.

Data

Uppdragsgivare: Länsstyrelsen i Västra Götaland

Utförare: Aeroklubben genom KSAK

Inställelsetid: 1h dagtid under perioden 15 april till 15 september

Antal uppdrag per år: ca 20-750 beroende på väder och torrperioder

Antal personer engagerade: ca 50

Kontaktperson uppdragsgivare:

- Lars-Ove Öhrn, Länsstyrelsen lars-ove.ohrn@lansstyrelsen.se
- Mikael Svantesson, Länsstyrelsen

mikael.svantesson@lansstyrelsen.se **Kontaktperson utförare:**

- Brandflygansvarig, Aeroklubben
Peter Björkman peter.bjorkman@aeroklubben.se 070-452 37 11
- Generalsekreterare, KSAK
Lars-Christer Andersson lars-christer@ksak.se 076-131 46 46

Mer info: <https://ksak.se/brandflyg/>

Frivilliga Flygkåren, Flyginsatsgrupper

Flyginsatsgrupperna står med två timmars beredskap ständigt redo att utföra uppdrag åt myndigheter, kraftbolag m.m.

Flyginsatsgrupperna kallas ofta ut när en storm, översvämning eller liknande påverkar ett område. Från flygplanet kan man snabbt leverera en översiktsbild över ett större område för att enkelt kunna prioritera var insatser först ska sättas in.

Exempel på uppdrag som kan utföras:

- Insatser vid katastrofer, räddningstjänst, eftersök av försvunna personer
- Övervakning av vattenområde
Underlag för bedömning av miljöfara, översvämningsrisk. Dokumentering samt ledning
- Trafikövervakning
Flygning längs leder och områden för övervakning, ledning av fordon samt dokumentering.
- Kontroll av land- o kustgränser
Spaning efter båtar, bilar, personer, ledning av fordon samt dokumentering.
- Kontroll av luftledningar vid stormskador o dyl
Flygning längs linjer för spaning av större skador efter oväder. Ledning av fordon samt dokumentering.
- Kontroll av infrastruktur
Dokumentering, positionering av skador efter ex. storm samt ledning av fordon
- Viltspaning utmed väg/järnväg
Positionering och dokumentering av riskdjur
- Radiakindikering

Flygning över terräng för mätning, dokumentering av ev. radiak/strålning.

Data

Uppdragsgivare: Myndigheter, kraftbolag etc.

Utförare: FFK

Inställelsetid: 2h

Antal uppdrag per år: Varierar stort från år till år, typiskt ett tjugotal akuta flygningar

Antal personer engagerade: 16

Kontaktperson uppdragsgivare:

Kontaktperson utförare:

- Chefspilot O-län, FFK
Magnus Falck magnus@competit.com

Mer Info: <https://ffk.se/fig-flyginsatsgrupp/>

Frivilliga Flygkåren, Sjöövervakning

Beskrivning av verksamheten

Exempel på uppdrag

- Identifiering och dokumentering fartyg (kan skicka bilder i realtid)
- Hjälp vid sök i samband med sjöräddning
- Lokalisering och dokumentering av oljeutsläpp

Huvuddelen av uppdragen är enligt schema, men även oplanerade uppdrag förekommer.

Uppdragen är särskilt krävande och riskfyllda då flygning sker på låg höjd långt ut över havet. Omfattande initial och regelbunden träning krävs för att upprätthålla besättningarnas kompetens. Uppdragen är så riskfyllda att de inte får genomföras om Sjöfartsverkets inte har en operativ räddningshelikopter i beredskap.

Särskild betydelse av Säve flygplats

Säves kustnära position ger flygplanen möjlighet att verka över havet en längre tid än om flygplanen hade varit baserade på andra flygfält som medfört att flygtid och bränsle hade behövts spenderas på flygning mellan flygfältet och kusten.

Data

Uppdragsgivare: Marinens Sjöövervakningscentral, Försvarmakten

Utförare: FFK

Inställelsetid: 2h

Antal uppdrag per år: ca 80

Antal personer engagerade: 16

Kontaktperson uppdragsgivare:

Marinen Kontaktperson utförare:

- Chefspilot O-län, FFK
Magnus Falck magnus@competit.com

Mer Info: <https://ffk.se/sig-sjoinformationsgrupp/>

Civil (rysk) fiskebåt som misstänks bedriva militär verksamhet på svenska vatten, SVT 19 apr 2023.

Ett möjligt lokaliserings- och fotoupdrag som FFK Sjöövervakningsgrupper ofta utför

Frivilliga Flygkåren, Frivilliga Hemvärnsflyget

Hemvärnsflyget organiseras i flyggrupper och flygtroppar som ingår i hemvärnsbataljonernas underättelsekompanier. Flyggrupperna löser uppgifter såsom ytövervakning, spaning och samt personal- och materieltransport. Flyggrupperna har normalt två större förbandsövningar per år.

FFK utbildar besättningarna som krigsplaceras i Hemvärnets flyggrupper.

Flygplanen som flyggrupperna använder kommer i stor utsträckning från olika flygklubbar som skriver avtal med FFK så att flygplanen krigsplaceras.

Många av hemvärnsflygets övningsflygningar utgår från Säve Flygplats. I krigstid skyddas hemvärnsflyget genom att kontinuerligt byta baseringsplats. Vid förbandsövningar och vid höjd beredskap/krig är alltså Säve flygplats en av många möjliga flygplatser som hemvärnsflyget kan utgå ifrån.

Data

Uppdragsgivare: Hemvärnet, Forsvarsmakten

Utförare: FFK/Hemvärnet

Inställelsetid: Beroende på militär beredskap. Normalt 2h, 30min vid insats.
Antal uppdrag per år: minst 50 flygupdrag i samband med förbandsövningar **Antal personer engagerade:** 8 **Kontaktperson uppdragsgivare:**

- Kompanichef, 414:e
Hemvärnsunderrättelsekompaniet Anders Lidberg

Kontaktperson utförare:

- Flyggruppchef, FFK Christan Lönn
- Chefpilot O-län, FFK
Magnus Falck magnus@competit.com

Mer Info: <https://ffk.se/hv-hemvarnsflyg/>

Aktörer

Aeroklubben Göteborg

Världens äldsta aktiva flygklubb.

Bedriver utbildning av privatpiloter och förser på så sätt de övriga samhällsviktiga verksamheterna med piloter att rekrytera.

Aeroklubben var under 1920-talet pionjärer inom flyg och är under 2020-talet pionjärer inom elflyg. Aeroklubbens flygskola är den enda flygskola i Sverige som erbjuder utbildning på elflygplan.

Operativt ansvarig för brandflyget över Göteborg och södra Bohuslän.

Aeroklubben ger piloter möjlighet att vidmakthålla och vidareutveckla den kompetens för att flyga inom de olika samhällsviktiga verksamheterna.

Tillhandahåller piloter och flygplan till FFK:s alla samhällsviktiga verksamheter.

Chalmers flygklubb

Bedriver utbildning av privatpiloter.

Chalmers flygklubb ger piloter möjlighet att vidmakthålla och vidareutveckla den kompetens som krävs för att flyga inom de olika samhällsviktiga verksamheterna. Tillhandahåller piloter och flygplan till FFK:s alla samhällsviktiga verksamheter.

Kungliga svenska aeroklubben, KSAK

Riksorganisation för Sveriges flygklubbar.

KSAK är en öppen allmännyttig ideell förening som har till ändamål att stödja och utveckla det lätta motordrivna flyget samt att bedriva och stödja kulturell, idrottslig och social samt samhällsnyttig verksamhet inom den ideella flygverksamheten.

Frivilliga Flygkåren, FFK

Frivilliga Flygkåren, FFK, är en frivillig försvarsorganisation med 2 500 medlemmar, varav över 800 piloter, fördelade över hela Sverige. Alla medlemmar har en sak gemensamt, engagemang och insikt i flygets möjligheter samt viljan att göra något konstruktivt av sina kunskaper. FFK är en del av svensk krisberedskap och fungerar som en flygande resurs när samhället ställs inför prövningar.

Frivilliga Flygkårens medlemmar utför varje år uppdrag för Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB, Länsstyrelser, Räddningstjänster och Försvarsmakten. Andra samarbetspartners och uppdragsgivare är Frivilligorganisationer, Naturvårdsverket, Kommuner, Polisen och Sjöräddningen. När vi flyger uppdrag betalar beställaren endast flygplanskostnaden. Piloter och spanare arbetar ideellt vilket gör flygningen till ett mycket kostnadseffektivt komplement till samhällets övriga resurser. Frivilliga Flygkåren kan med eget bildöverföringssystem leverera lägesbilder/foton i realtid, TBOS, Ta Bild Och Sänd.

FFK flyger dagligen sjöövervakningsuppdrag för Marinen, huvudsakligen för att identifiera och dokumentera mål i farvattnen runt Sveriges kuster. Under dessa uppdrag används AIS, Automatic Identification System, som gör det möjligt att identifiera ett fartyg och följa dess rörelser, t.ex direkt i en iPad ombord i flygplanet.

FFK kan även bistå med eftersök vid sjöräddningen eller hjälpa till vid oljeutsläpp. Sjöövervakningen bedrivs från ett 10-tal platser runt hela den svenska kusten, med Säve som bas för västra Sverige. Omkring 250 FFK-medlemmar deltar i arbetet.

Från Säve flygplats utgår följande grupper:

- två Flyginsatsgrupper (FIG) med 8 personer i varje grupp
- en Hemvärnsflyggrupp med 8 personer
- två Sjöövervakningsgrupper med 8 personer i varje grupp

FFK har under många år också flugit brandövervakning från Säve men det flygs just nu av Aeroklubben i KSAKs regi.

Varje år flygs ca 330 schemalagda sjöövervakningspass varav ca 80 utgår från Säve flygplats. Förutom de schemalagda passen har vi 2 timmars inställelsetid för att kunna hjälpa till vid oförutsedda händelser.

Mer utförlig beskrivning av de samhällsviktiga uppdrag som FFK utför hittas här: <https://ffk.se/om-ffk/vad-ar-ffk/>

Storm Heliworks

Storm Heliwork är en kommersiell aktör men tas med i denna sammanställning då de utför samhällskritisk verksamhet; tex röjning av ledningsgator efter stormar för att återställa elsystemet, visuell/kamera -sökning av defekta isolatorer i samband med strömavbrott, brandbekämpning, mm.

Storm Heliworks erbjuder tjänster som:

- Brandbekämpning
- Inspektion av kraftledningar samt röjning av kraftledningsgator
- Lyft och transport till svåråtkomliga platser

Kontakt: <https://stormheliworks.se/kontakt/>

Fördjupad information om ideella samhällsviktiga flygverksamheter

De samhällsviktiga verksamheter som idag utgår från Säve flygplats skulle naturligtvis påverkas mycket negativt om Säve flygplats stängs. I de fall verksamheten skulle vara möjlig att flytta till någon annan flygplats skulle verksamheten ändå påverkas mycket negativt. Göteborg och dess närområde har med dess stora befolkning en relativt stor mängd privatpiloter. Det är bland dessa privatpiloter som de samhällsviktiga verksamheterna kan rekrytera alla de piloter som engagerar sig ideellt. Då de samhällsviktiga verksamheterna har korta inställelsetider blir det vid en flytt av verksamheterna inte möjligt för piloterna bosatta i Göteborg att fortsätta sitt engagemang.

På längre sikt bedöms bemanningsproblemen bli ännu större. Att den flygintresserade delen av Göteborgs befolkning har möjlighet att utbilda sig till piloter i de klubbdrivna flygskolorna på Säve är en förutsättning för att fylla på och föryngra den åldrande skaran av privatpiloter.

Övrigt värt att veta om helikopterverksamheter vid Säve

Kommersiell samhällskritisk helikoptertrafik

Kommersiella helikopterbolag kan av nationella säkerhetsskäl inte nyttja den helikopterplatta som Castellum avser tillhandahålla för Helikopterpolisen, Sjöfartsverket och

Ambulanshelikoptrarna. Detta gäller även övrig samhällsorienterad helikopterverksamhet som tex röjning av nedfallna träd över ledningsgator efter stormar för att snabbt återställa elsystemet, visuell/kamera -sökning av defekta isolatorer i samband med strömavbrott, brandbekämpning, mm. Även Länsstyrelsens provtagning av sjöar, kalkning, karteringsverksamhet, dokumentering av miljöutsläpp etc använder Säve som bas när de utför uppdrag i närheten av Göteborg och västra Sverige.

Helikoptrar samordnas vanligen till flygplatser då de ofta kräver startbanan för att lyfta när de är tungt lastade. De nyttjar även den infrastruktur som en flygplats tillhandahåller i form av banljus och bränsleanläggning som krävs för att de ska kunna operera effektivt. Notera att inte heller denna verksamhet är välkommen på

Landvetter flygplats och samhället kommer drabbas mer av tex elavbrott som kommer bli vanliga och ta längre tid att felsöka och åtgärda om inte Göteborgs Stad och Castellum hittar en lösning för att upprätthålla flygtrafik vid Säve flygplatsområde.

Sammanfattning angående Säve flygplats

1. De samhällsviktiga verksamheter som idag utgår från Säve flygplats skulle påverkas mycket negativt om Säve flygplats stängs.
2. Utflyttning av verksamheten till platser ca 70-100 km från Göteborg skulle omöjliggöra dagens stora verksamhet.
3. Bibehållande av Säve flygplats kräver inga stora åtgärder.
Det som krävs är:
  - **En landningsbana på 600m**
  - **Landningsljus**
  - **Bibehållen tankanläggningen**
  - **Max 30 minuters bilväg från Göteborgs centrum**
4. FFK ser allvarligt på det uppkomna läget och bör om möjligt ingå i en arbetsgrupp med uppgift att uppvakta ansvarig myndighet och departement med syfte att få statligt stöd för bibehållande av Säve flygplats för samhällsviktig flygverksamhet. Grunden för FFK:s verksamhet är tillgången till piloter och flygplan. Dessa tillhandahålls av Aeroklubben Göteborg och Chalmers flygklubb varför dessa även i fortsättningen ska flyga från Säve.